

תוכנית הלימודים בהיסטוריה - לעולים חדשים סמל שאלון: 022264

מיועד לתלמידים בעלי זכויות עולים חדשים, שהחלו לימודיהם בכיתה י' תשפ"ב
הפרקים המסומנים בצבע **ורוד** **אינם** לבחינה.

לכל שאלה ועניין יש לפנות למרים עופר : 054-4790910, ofermimi@gmail.com

תקופה ראשונה: הלאומיות בישראל ובעמים – ראשית הדרך עד 1920¹

1. מאפייני תופעת הלאומיות המודרנית והתנועות הלאומיות באירופה במאה ה-19

1. המאפיינים של תופעת הלאומיות המודרנית והשינויים שיצרה באירופה במאה ה-19.

2. הגורמים לצמיחת התנועות הלאומיות שהתגבשו באירופה במאה ה-19.

3. המאפיינים ודפוסי הפעילות של התנועות הלאומיות שהתגבשו באירופה במאה ה-19.

ב. התנועה הלאומית היהודית המודרנית ומאפייניה העיקריים

1. הגורמים לצמיחתה ולהתארגנותה של התנועה הציונית.

2. פועלו ותרומתו של בנימין זאב הרצל לבניית התנועה הציונית ולארגונה: 'מדינת היהודים', תכנית באזל, המסגרות

הארגוניות למימוש מטרות התנועה, ניסיונותיו לקדם את קבלת הצ'ארטר, ויכוח אוגנדה.

3. א. הוויכוח בין הציונים בסוגיה: מהי הבעיה העיקרית של היהודים בגולה ומהן הדרכים

להתמודדות עמה.

ב. העמדות השונות בקרב הציונים בשאלת התרבות והחברה העתידה לקום בארץ-ישראל.

ג. דפוסי הפעילות של התנועה הציונית בגולה ובארץ-ישראל

1. דפוסי הפעולה של התנועה הציונית בגולה, (אגודות ציוניות, תרבות ציונית, מסגרות

לעלייה ולהכשרה) ותרומתן לביסוס התנועה הציונית.

2. פעולותיהם של הציונים בארץ-ישראל עד מלחמת העולם הראשונה: הסיבות לעליות לארץ-ישראל, קשיי העולים, מפת

ההתיישבות, צורות התיישבות, מסגרות פוליטיות- חברתיות וביטחוניות, תרבות וחינוך, אישים וארגונים שסייעו לפעילות

הציונית.

3. התנועה הציונית והיישוב היהודי בארץ-ישראל בזמן מלחמת העולם הראשונה

א. עמדת מנהיגי התנועה הציונית כלפי הצדדים הלוחמים בזמן מלחמת העולם הראשונה.

ב. המדיניות של השלטון העות'מני כלפי היישוב היהודי בארץ-ישראל בזמן מלחמת

העולם הראשונה: יעדים ודרכי פעולה למימושם.

ג. קשיי היישוב היהודי ודרכי התמודדותו עם הקשיים: הוועד להקלת המשבר, ניל"י.

¹ ספר לימוד חינוכי לעולים – מהדורה דגיטלית

ד. הצהרת בלפור: תוכנה, הקשיים הנובעים מנוסח ההצהרה, האינטרסים של בריטניה במתן ההצהרה, כיצד קיבלו אותה הציונים, היהודים המשתלבים והערבים.

תקופה שנייה: נאציזם, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק א': מבוא - המשטר הטוטליטרי

המאפיינים של המשטר הטוטליטרי ודוגמאות מברית-המועצות הקומוניסטית או מאיטליה הפאשיסטית.

הערה: מטרת הלימוד של פרק זה היא לסייע לתלמידים להבין כיצד מאפייני המשטר הטוטליטרי מאפשרים לשליט לממש את האידאולוגיה שלו ולכפות אותה על כל האזרחים והתושבים במדינה.

פרק ב': גרמניה – מדמוקרטיה לנאציזם (1933–1939)

1. האידאולוגיה הנאצית, כולל האנטישמיות המודרנית ומרכזיות השאלה היהודית בה.

2. הגורמים והנסיבות לעליית הנאצים לשלטון.

3. המעבר של גרמניה מדמוקרטיה לנאציזם – דרך בניית המשטר הנאצי בשנים 1933–1939 (סעיף זה כולל גם את המדיניות כלפי היהודים).

4. דרכי ההתמודדות של הנהגת יהודי גרמניה עם המדיניות שנכפתה על היהודים.

5. תגובות בעולם כלפי המדיניות האנטי יהודית ברייך השלישי בשנים 1933-1939 (ועידת אוויאן, אניית סנט לואיס...)

6. תוקפנות ופיוס בשנות השלושים: מטרות מדיניות החוץ של גרמניה הנאצית והצעדים שנקטה גרמניה משנת 1933 ועד פרוץ מלחמת העולם השנייה למימוש המטרות. מדיניות הפיוס של אנגליה וצרפת – ביטוייה והסבר מדוע נקטו בריטניה וצרפת במדיניות זו.

ההקצנה במדיניות החוץ והתהליך שהביא לתחילת מלחמת העולם השנייה: סיפוח אוסטריה, הסכם מינכן, הסכם ריבנטרופ-מולוטוב

פרק ג': השנתיים הראשונות במלחמת העולם השנייה והמדיניות כלפי היהודים

1. המהלכים הצבאיים העיקריים בחזיתות השונות באירופה עד קיץ 1941 והסברים להצלחת הצבא הגרמני

בשנתיים הראשונות למלחמה.

2. רעיון 'הסדר החדש' והצעדים שנקטו הנאצים בתקופת המלחמה כדי לקדם את מימושו.

3. מדיניות הנאצית כלפי היהודים בפולין:

א. איגרת הבזק של היידריך.

ב. המדיניות כלפי היהודים עד העברתם לגטאות.

ג. הגטאות – מטרות (מטרות מוצהרות והסברים להקמתם), אופן ניהולם, והפיקוח עליהם.

ד. תנאי החיים בגטו: דרכי ההתמודדות של היהודים עם המציאות הקשה בו, 'קידוש החיים' וביטוייו בחיי היום-יום,

היודנראט: תפקידיהם, פעילותם וקשייהם. תנועות הנוער: מאפייני פעילותן.

פרק ד': התרחבות המלחמה העולמית ו'הפתרון הסופי'

1. המלחמה העולמית ו'הפתרון הסופי' – יוני 1941–1945

- א. הרחבת המלחמה לחזיתות נוספות: הפלישה לברית-המועצות והצטרפות ארצות-הברית למלחמה.
- ב. הקשר בין תחילת ההרג ההמוני של היהודים למלחמה בברית-המועצות.
- ג. השלבים בביצוע 'הפתרון הסופי'.
- ד. ועידת ואנזה- מטרת כינוסה, משתתפי הוועידה, נושאים שהועלו בה וחשיבות הוועידה.
- ה. יחס האוכלוסייה ליהודים בארצות הכיבוש והגורמים לכך ('העומדים מהצד', משתפי הפעולה, מסייעים ליהודים ובהם 'חסידי אומות העולם').

ו. דפוסי ניסיונות הצלה — דנמרק, בולגריה, הונגריה — 'סחורה תמורת דם'.

ז. פעולות עזרה וניסיונות הצלה של היישוב היהודי בארץ-ישראל למען יהודי אירופה.

ח. עמדת ארצות-הברית ובריטניה וארגונים בינלאומיים ('הצלב האדום', הכנסייה) בשאלת מתן עזרה ליהודים.

ט. דרכי הלחימה של היהודים בזמן ה'פתרון הסופי' (בכל אחת מדרכי הלחימה יש להתייחס לזהות המצטרפים, למטרות, ללבטים, לקשיים ולמאפייני הלחימה):

1. המרד בגטאות וייחודו של המרד בגטו ורשה.

2. לוחמים יהודיים בצבאות בעלות הברית ובארגוני מחתרת.

3. הלחימה של הפרטיזנים היהודיים.

2. המפנה במלחמה, סיומה ושאלת הפליטים והעקורים

א. קרבות המפנה ומהלכי בעלות הברית שהביאו לתבוסת גרמניה ולהכנעת יפן.

ב. סיום מלחמת העולם השנייה והמניעים להטלת פצצות האטום.

ג. פליטים ועקורים — השיבה לאן?

ד. הקמת האו"ם.

תקופה שלישית: בונים את מדינת ישראל

פרק א': המאבק של היישוב היהודי להקמת המדינה בשנים 1945–1949

1. עמדת בריטניה וארה"ב בשאלת הפליטים העקורים ובשאלת ארץ-ישראל (עמדת בוויין, דוח הריסון, הועדה

האנגלו-אמריקנית)

2. מאבק היישוב בבריטים: מאבק בתחום העפלה, פעולות ההתיישבות ומאבק צבאי.

3. העברת שאלת ארץ-ישראל לאו"ם, הדיון באו"ם – שיקולי הבריטים בהעברת שאלת ארץ ישראל לאו"ם, עמדת המעצמות (השפעת 'המלחמה הקרה' על

עמדת המעצמות בדיון באו"ם), החלטת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947 והתגובות לה בקרב היישוב היהודי והפלסטיני ועמדת מדינות ערב.

4. מלחמת העצמאות: שלב א': הכוחות הלוחמים, מוקדי הלחימה והמפנה-תכנית ד'

הכרזה על הקמת המדינה, הוויכוח על מועד ההכרזה, הקמת צה"ל (שבועת החייל) ופירוק המחותרות ומטה הפלמ"ח.

מלחמת העצמאות- שלב ב': פלישת מדינות ערב, קרבות עשרת הימים והמבצעים האחרונים בצפון ובדרום, הסכמי שביתת הנשק והיווצרות בעיית

הפליטים הפלסטיניים.

פרק ב': מדינת ישראל במזרח התיכון

1. השפעות תהליך הדה-קולוניזציה והמלחמה הקרה על הקמתן של מדינות עצמאיות ריבוניות

באגן הים התיכון.

2. גורמי אחדות ופירוד בעולם הערבי במזרח התיכון.

3. מדיניות הפנים ומדיניות החוץ של מצרים בימי נאצר.

4. השפעות של תוצאות מלחמת העצמאות והקמת מדינת ישראל ושל תהליך ההקמה של מדינות

עצמאיות ריבוניות בארצות אגן הים התיכון על גורל היהודים בארצות אלה (הסבר התהליך

הכללי ודוגמאות ממדינות שונות).

5. הבעיות הלא-פתורות בעקבות מלחמת העצמאות, שאלת הביטחון השוטף והביטחון

הבסיסי. מלחמת סיני: גורמים, מעורבות המעצמות, תוצאות והשפעות.

פרק ג': עלייה, קליטה ועיצוב החברה והתרבות במדינת ישראל בעשור הראשון

1. העלייה והקליטה בשנות החמישים והשישים:

א. ארצות המוצא של העולים, גורמי העלייה, ממדי העלייה ומאפייניה: עליית הצלה, עלייה מבוקרת, עלייה חשאית.

ב. תהליך קליטת העולים – הקשיים של העולים ושל המדינה, ניסיונות התמודדות והגורמים שהשפיעו על דרכי הקליטה (כולל

אירועי ואדי סאליב – יולי 1959, משמעותם והשפעתם). תרומת העולים בבניין המדינה.

תקופה רביעית: מדינת ישראל במזרח התיכון- סוגיות נבחרות

פרק א' : מלחמות ישראל

1. מלחמת ששת הימים: סיבות, נסיבות, תוצאות והשפעות של המלחמה על ישראל, על הפלסטינים ועל מדינות ערב.
2. מלחמת יום הכיפורים: סיבות, נסיבות, תוצאות והשפעות של המלחמה על מדינת ישראל ועל מדינות ערב.
3. הסכמי השלום בין מדינת ישראל לבין מצרים וירדן, (גורמים מסייעים, עיקרי ההסכמים ומשמעותם).

פרק ב' . עיצוב זיכרון השואה

שנות החמישים: יחס לניצולים, משפט קסטנר, הסכם השילומים, וחקיקה.
התמורות בעיצוב זיכרון השואה: השפעת משפט אייכמן ומלחמות ישראל, תמורות ביחס לניצולים, בהתייחסות למושג גבורה ולזיכרון הפרטי.

פרק ג' : גלי העלייה למדינת ישראל בשלושים השנים האחרונות של המאה ה-20:

ארצות המוצא, הסיבות לעלייה, דרכי ארגון העלייה, תהליכי הקליטה, קשיי העולים ותרומתם.
המעבר 'מכור היתוך לחברה רב-תרבותית' הגורמים וביטויי השונים בתהליך הקליטה, בחברה ובתרבות.

4. ישראל ויהדות התפוצות: קשרים ויחסי גומלין, מקומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ריבונית בחיי היהודים בתפוצות.

מבנה הבחינה לעולים חדשים (החל מחורף תשפ"א)

בבחינה ארבעה חלקים. הנבחנים יענו על ארבע שאלות. בכל שאלה יהיו בדרך-כלל שני סעיפים. לכל שאלה –25 נקודות. בבחינה ישולבו 1-2 קטעי מקור. התלמיד יענה על שאלה אחת מכל פרק. (אין חובת מקור)

התקופה הראשונה: הלאומיות בישראל ובעמים – ראשית הדרך עד 1920

התלמידים יענו על שאלה אחת מבין שלוש. שאלה ראשונה תהיה מפרק א', שאלה שנייה – מפרק ב' ושלישית – מפרק ג'.

התקופה השנייה : נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

התלמידים יענו על שאלה אחת מבין ארבע. שאלה אחת תהיה מפרק ב' ושלוש שאלות מפרקים ג'-ד'

התקופה השלישית : מיישוב למדינה- בונים מדינת ישראל במזרח התיכון

התלמידים יענו על שאלה אחת מבין שלוש. שתי שאלות מפרק א' ושאלה אחת מפרק ג'.

התלמידים יענו על שאלה אחת מבין ארבע . שתי שאלות מפרק א' , אחת מפרק ב' ואחת מפרק ג'

שאלון מותאם לעולים חדשים:

1. שאלה אחת מהתקופה הראשונה 33 נקודות
2. שאלה אחת מהתקופה השנייה. (נאציזם, אנטישמיות, מלה"ע השנייה והשוואה) 33 נקודות
3. שאלה אחת מתקופה שלישית או רביעית (בונים את מדינת ישראל במזרח התיכון) 34 נקודות

פרק ה-30% , למידה משמעותית לעולים חדשים : 22283

לתלמידים העולים תתקיימנה שלוש אפשרויות של הערכה חלופית .
אפשרות א'²: נושאים נבחרים באירופה, ארה"ב וביישוב בין שתי מלחמות העולם .
אפשרות ב' : נושאים נבחרים בעת העתיקה-בית שני אן בימי הביניים בהלימה ותוך התאמה להם
אפשרות ג' : חקר קהילות – "דע/י מאיפה באת" –שתי מטלות - למתעניינים בפרוייקט יש לפנות במייל ³.

אפשרות א' : בין שתי מלחמות העולם (אירופה, ארה"ב והמזרח התיכון)
והיישוב היהודי בארץ-ישראל בימי מלחמת העולם השנייה
פרק א': אירופה ארה"ב וארצות אגן הים התיכון בין שתי מלחמות עולם

1. '14 הנקודות של וילסון' וחזוה ורסאי.
2. השינויים העיקריים שחלו במפה המדינית של אירופה ושל המזרח התיכון (כולל שיטת המנדטים) .
3. ארה"ב בשנות ה-20 .

- א. שנות ה-20 שנות שגשוג, פריחה, שפע ושמרנות
- ב. המשבר הכלכלי הגדול- גורמי המשבר, ביטויי המשבר ונסיונות הממשל הפדראלי להתמודד עם המשבר עד 1932
- ג. מדיניותו של פ' ד' רוזולט: "המערך החדש"- עקרונות, דרכי מימוש, תוצאות והשפעות

פרק ב': בניין הבית הלאומי היהודי בארץ-ישראל בין שתי מלחמות העולם

1. כתב המנדט ותרומת השלטון הבריטי לפיתוחה של הארץ.

² נושאים אלה מופיעים בספר ההיסטוריה החדש לעולים, חלק א', הוצאת שזר- מהדורה דגיטלית
https://meyda.education.gov.il/files/katalog_hinuchi/books/People%20Change%20Life.pdf

³ מטלת חקר קהילות מתורגמת לארבע שפות, מטלה שנייה קיימת רק בעברית וברוסית. לפרטים לפנות למרים עופר 0544790910,
ofermimi@gmail.com

2. דרך בניין הבית הלאומי בשנות העשרים והשלושים: הסיבות לעלייה, מאפייני העולים וההישגים בתחומים האלה: התיישבות הקלאית ועירונית, מסגרות חברתיות, כלכליות ופוליטיות וכינון המוסדות הלאומיים.

פרק ג': יהודים, ערבים ובריטים בשנות השלושים והיישוב היהודי בארץ-ישראל בימי מלחמת העולם השנייה

1. התגברות המתח בין שני הלאומים בארץ-ישראל והשפעותיו. היערכות היישוב היהודי בתחום הביטחון.

2. השינויים במדיניות בריטניה בארץ-ישראל מתמיכה בתכנית החלוקה ועד ליישום מדיניות הספר הלבן השלישי.

3. היערכות היישוב והתנועה הציונית לחיזוק הבית הלאומי לקראת מדינה בימי מלחמת העולם השנייה.

לתלמידים אקסטרנים/ נבחני משנה בעלי זכויות עולים סמל שאלון: 022252

תתקיים בחינה בת ארבע שאלות בנושא: אירופה, ארה"ב והיישוב בין שתי מלחמות העולם והיישוב היהודי

בארץ-ישראל בימי המלחמה התלמיד יידרש לענות על 2 מבין 4 שאלות. (כל שאלה, 50 נק')